

Ανομούντες διακενής (Πρωτ. π. Θωμάς Βαμβίνης)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : Απριλίου 21, 2013

Η ανομία ψάχνει συνήθως προφάσεις. Αναζητά αιτίες πού νά μπορούν νά τήν δικαιολογήσουν ή, καλύτερα, πού νά μπορούν νά αποδείξουν ότι ο άνομος δέν είναι πλήρως υπεύθυνος για τήν ανομία του. Καί κάποιες φορές, πράγματι, δέν είναι. Συνήθως όμως οι προβαλλόμενες αιτίες είναι «προφάσεις εν αμαρτίαις». Για παράδειγμα, στίς κρίσιμες μέρες πού περνάμε, κάτω από τήν πίεση αυτής τής αυτοδικαιωτικής ανάγκης τών «ανομούντων», βλέπουμε νά προβάλλονται προφάσεις σύμμεικτες μέ πραγματικές αιτίες, νά συμπλέκονται, δηλαδή, αλήθειες μέ ψέματα, πραγματικότητες μέ φαντασίες, γεγονός πού χαρακτηρίζει μιά κοινωνία σέ αστάθεια, αναβρασμό ή, στήν καλύτερη περίπτωση, σέ δύσκολη μετάβαση πρός έναν νέο τύπο οργάνωσης καί λειτουργίας.

Έτσι, λοιπόν, για τίς φοροδιαφυγές, τίς φοροκλοπές, τούς μικρούς ή τούς μεγάλους δόλους στό επάγγελμα ή στήν διαχείριση τού δημοσίου χρήματος ή ακόμη καί τού ιερού εκκλησιαστικού χρήματος, βλέπουμε νά ενοχοποιούνται πρόσωπα, θεσμοί ή κάποιες καταστάσεις έξω από τούς «ανομούντες». Για παράδειγμα, στίς πιό «λαϊκές» καί συνηθισμένες περιπτώσεις, για τίς «ανομίες» φταίνε οι πολυέξοδες υποχρεώσεις τής σύγχρονης ζωής, οι πιεστικές οικονομικές απαιτήσεις τής οικογένειας, «τό ψωμί τών παιδιών», ανάγκες οι οποίες, μαζί μέ τήν κρατούσα στόν κοινωνικό περίγυρο ηθική χαλαρότητα, διευκολύνουν τήν καταπάτηση τής συνείδησης. Σέ πιό πολιτικοποιημένα πρόσωπα η «ανυπακοή στους νόμους» βρίσκεται ως πρόφαση περισσότερο «συστημικές αιτίες». Σέ τέτοιες περιπτώσεις καταγγέλλεται, για παράδειγμα, η ακαμψία τής τρόικας, η σκληρότητα τών δανειστών, η αναλγησία τού καπιταλιστικού συστήματος ή η διαφθορά κάποιων πολιτικών προσώπων, πού όλοι αυτοί οι παράγοντες συμβάλλουν στήν κατάρτιση καί ψήφιση νόμων πού δέν είναι δίκαιοι καί στους οποίους δέν οφείλει κανείς νά υπακούη. Επίσης, για τό ιερό εκκλησιαστικό χρήμα, σέ κάποιες περιπτώσεις, η ανομία βρίσκεται ως πρόφαση τήν πίεση για τήν πραγματοποίηση «ιερού» σκοπού, ο οποίος υπό τό φώς Ιησουϊτικής δεοντολογίας «αγιάζει τά μέσα».

Παρά ταύτα, υπάρχουν καί κάποιοι πού παρανομούν χωρίς αιτία, χωρίς νά υπάρχει κάποιος πιεστικός λόγος ο οποίος νά τούς εξωθή στην αγνόηση τού νόμου, λόγος πού

νά οφείλεται είτε στον εαυτό τους, είτε σε εξωτερικούς παράγοντες. Αυτή η κατηγορία των «ανομούντων» δέν είναι εύκολο νά γίνη ευκρινώς ορατή στό κοσμικό περιβάλλον, διότι τά διαθέσιμα εκεί κοινωνικά καί ηθικά κριτήρια δέν διαθέτουν τήν απαιτούμενη ευαισθησία. Αυτήν τήν πολύ σημαντική (από απόψεως πλήθους στίς μέρες μας) κατηγορία ανθρώπων μπορούμε νά τήν διακρίνουμε μόνον μέσα από τούς φωτιστικούς λόγους πού χρησιμοποιεί η Εκκλησία στήν διδασκαλία της καί στήν λογική λατρεία της.

Επί τού προκειμένου θά μάς βοηθήση ένας στίχος τού Δαβίδ από τόν 24ο Ψαλμό του, ο οποίος περιλαμβάνεται στίς ακολουθίες τής Τρίτης Ώρας καί τού Μ. Αποδείπνου, οι οποίες κατά τήν διάρκεια τής Μ. Τεσσαρακοστής τελούνται καί στίς «κοσμικές ενορίες». Στόν Ψαλμό αυτόν ο Δαβίδ αναφέρεται σέ μιά κατηγορία ανομούντων, πού τούς χαρακτηρίζει «ανομούντες διακενής».

Πρίν δούμε τό ψαλμικό νόημα τού επιρρήματος «διακενής», πρέπει νά σημειώσουμε ότι μέσα στήν Μ. Τεσσαρακοστή είναι έντονη η παρουσία τού προφητάνακτος Δαβίδ. Τό Ψαλτήριό του κυριαρχεί σέ όλες τίς ακολουθίες. Η ανάγνωσή του μάλιστα στήν καθημερινή λατρεία τής Εκκλησίας δίνει τόν καταλυτικό τόνο τής εν μετανοία νοεράς εξομολογήσεως, στήν οποία προτρέπονται ιδιαιτέρως αυτήν τήν περίοδο «όσοι πιστοί» δέν έχουν ξεχάσει τό τυπικό τής κοινής λατρείας. Όλη η λογική λατρεία τής Εκκλησίας χαρακτηρίζεται από αυτό τό πνεύμα. Τήν έμπνευση γιά τήν υγιή στροφή στον εαυτό μας, στον εντός μας κρυφό άνθρωπο, όπου υπάρχει η αφετηρία όλων των κακών, πού διαβρώνουν καί αχρηστεύουν τήν ύπαρξή μας. Μέσα σ' αυτό τό κλίμα τής χαρμολύπης, τής αυτοκατάγνωσης, τής ελπίδας καί τής εμπιστοσύνης στό έλεος τού Θεού είναι έντονη η παρουσία τού προπάτορα τού Χριστού Δαβίδ, τού βασιλέα καί προφήτη.

Άς έλθουμε όμως στους «ανομούντας διακενής», στους οποίους μπορούμε νά διακρίνουμε δύο κατηγορίες: Στήν πρώτη ανήκουν αυτοί πού γνωρίζουν μέ βαθιά έμπουνη αίσθηση ότι γιά τά κρυφά ή φανερά ανομήματά τους, γιά τήν αμαρτία πού αχρηστεύει τήν ψυχή τους, δέν υπάρχει καμμιά εξωτερική αιτία, δέν τούς αναγκάζει, δηλαδή, νά αμαρτήσουν τίποτε έξω από τόν εαυτό τους. Στήν δεύτερη ανήκουν αυτοί πού ανομούν χωρίς καμμιά αίσθηση αμαρτίας καί χωρίς καμμιά πειστική αιτία, δηλαδή χωρίς λόγο, από συνήθεια, καί χωρίς νά αποβλέπουν σέ κάτι, «άνευ σκοπού τινος». Σ' αυτούς τούς δεύτερους αναφέρεται ο Ψαλμός τού Δαβίδ.

Στήν πρώτη κατηγορία υπάρχει ειλικρίνεια και σχετική πνευματική υγεία. Σ' αυτήν ανήκουν όσοι έχουν διδαχθή και εφαρμόζουν τήν νοερά εξομολόγηση, κατά τό πρότυπο τού Δαβίδ, και αναλαμβάνουν ενώπιον τού Θεού ακέραια τήν ευθύνη γιά ό,τι κακό έχουν κάνει. Δέν επινοούν προφάσεις, δέν αναζητούν έξω από τόν εαυτό τους αιτίες. Γνωρίζουν νά λένε αυτό πού προτρέπει ο άγιος Ιωάννης ο Συναίτης στό βιβλίο του Κλίμαξ: «Εμόν τό τραύμα, πάτερ, εμή η πληγή εξ οικείας ραθυμίας και ουκ εξ ετέρου προσγινομένη ουδείς ταύτης αίτιος ουκ άνθρωπος, ου πνεύμα, ου σώμα, ού τι έτερον, αλλ' η εμή αμέλεια»(Λόγος δ').

Στήν δεύτερη κατηγορία υπάρχει ψυχική αναισθησία. Έχουν καταργηθή οι τύψεις και οι ενοχές. Ο νους (η συνείδηση) έχει νεκρωθή. Οποιαδήποτε αμαρτία, η ενέργεια οποιουδήποτε πάθους, θεωρείται κάτι τό φυσικό. Αμαρτάνουν χωρίς καν νά πειράζονται. Ο Μ. Αθανάσιος λέει ότι ο Δαβίδ γράφει τόν στίχο: «Αισχυνθήτωσαν οι ανομούντες διακενής» «περί τών ήδη κατεχομένων εν ειδωλολατρεία». Οι ειδωλολάτρες έχουν θεοποιήσει τά πάθη τους και τά ικανοποιούν «διακενής», δηλαδή, διά κενών πράξεων (Liddel- Scott), πράξεων ματαίων, χωρίς νόημα, χωρίς σκοπό. Ο Ζιγαβινός ερμηνεύει τό χωρίο ως εξής: «Άλλοι μέν αμαρτάνουσι από περίστασι τινά και συναρπαγήν, κατά τόν Θεοδώρητον, άλλοι δέ από φυσική ασθένειαν. Όσοι δέ αμαρτάνουν χωρίς αυτάς τάς αιτίας, αυτοί “διακενής” αμαρτάνουν, ήτοι χωρίς καμμίαν ευλογοφανή πρόφασιν, αλλά από μόνην τήν πολλήν τους κακίαν και πονηράν γνώμην». Είναι αυτοί πού έχουν αιχμαλωτισθή από τά πάθη, τά οποία πλέον θεωρούν ως φυσική κατάσταση. Ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος δίνει τήν ακόλουθη ερμηνεία: «Ανομούσι δέ κακείνοι διακενής, όσοι πρός τή κακία και άνοιαν εγκαλούνται ουδέ ειδότες αδικείν ό σπουδάζουσι». Δηλαδή, αυτοί πού ανομούν «διακενής» είναι αυτοί πού χαρακτηρίζονται εκτός από τήν κακία και από άνοια. Δέν καταλαβαίνουν ότι καταστρέφουν τόν εαυτό τους, αλλά και ότι η ευχαρίστηση τήν οποία μετά σπουδής επιδιώκουν είναι στήν πραγματικότητα γεννήτρια οδύνης.

Δέν χρειάζεται ιδιαίτερη οξυδέρκεια γιά νά διαπιστώση κανείς ότι ο σύγχρονος δυτικός άνθρωπος παιδαγωγείται από τόν «ανεκτικό νόμο», πού «σέβεται τίς ιδιαιτερότητες», νά αποδέχεται ως φυσική τήν κατάσταση τών μέ ποικίλους τρόπους «ανομούντων διακενής».

Όμως, από τήν πνευματική θεώρηση τών πραγμάτων άς επανέλθουμε, μέ τήν βοήθεια

τού Μακρυγιάννη, στην πολιτική, όπου οι «ανομούντες διακενής» δέν βλάπτουν μόνον τόν εαυτό τους, αλλά και πολύ λαό, τόν οποίο ταλαιπωρούν μέ τίς «διοτέλειες οπού χ[ου]ν τά κόμματα» και στόν οποίο δίνουν λάθος κατευθύνσεις. Στο βιβλίο Οράματα και θάματα (σ.79), διαβάζουμε τί είπαν στόν Στρατηγό οι άγιοι πού τόν επισκέφθηκαν γι' αυτά και γι' αυτούς πού ταλαιπωρούσαν αυτόν και τήν χώρα:

«Μήν κασαβετιάζεις (στενοχωριέσαι) και αστενείς πάντοτες εκείνο οπού αγωνίστης και κιντυνέψετε, ό,τι αποφασίζει ο Θεός δέν μένουν πίσου, θά τελειώσουνε όλα και θά λαμπρυνθούν, όταν είναι η ώρα και η θέληση τού Θεού, και νά στανθούνε και οι άνθρωποι, εις τόν γκρεμνόν όπου τρέχουν, οι μόνου, οι ταλαίπωροι και οι ανόγητοι, και σκοτώνονται και τρώγονται σάν τά σκυλιά τά λυσσασμένα». Και παρακάτω: «η παράκληση τής Θεοτόκος μαλακώνει τήν δίκαια οργή τού αφεντός μας, διά νά μήν χαθείτε, και σάς βαστούμεν μέ τούς άλυσους νύχτα και ημέρα, οπού πάτε, σάν οι πολύ μεθυσμένοι και οι φρενιασμένοι, νά πέσετε από τόν μεγάλον γκρεμνόν, νά χαθείτε διά πάντα».

Πολλοί συνέλληνες έτρεχαν (και τώρα μάλλον τρέχουν) στόν γκρεμό «οι μόνου, οι ταλαίπωροι και οι ανόγητοι». Τρέχουν κινημένοι από τήν κακία τους πού έχει σύμμαχο τήν «άνοιάν» τους, τών «ανόγητων». Συγκαταλέγονται, δηλαδή, σύμφωνα μέ τούς αγίους φίλους τού Μακρυγιάννη, στους «ανομούντες διακενής». Και οι άγιοι μάς κρατούν, ως έθνος, μέ πνευματικές αλυσίδες για νά μήν πέσουμε στόν «μεγάλον γκρεμνόν», όπως «οι πολύ μεθυσμένοι και οι φρενιασμένοι», για νά μήν χαθούμε για πάντα.

Τό θέμα όμως είναι σέ κάθε φάση τής ιστορίας μας νά υπάρχουν Μακρυγιάννηδες σέ καίριες θέσεις, οι οποίοι θά είναι φίλοι τών αγίων τού Θεού.

(Πηγή: "Εκκλησιαστική Παρέμβαση" Μάρτιος 2013)